KT-06 · Bài 2

Cái gì bảo hộ được, và cái gì không bảo hộ được

Lớp Sở hữu trí tuệ, phần người làm sản phẩm cần biết

m.school by MES LAB

Học xong bài này bạn sẽ

- phân biệt được năm thứ mà người ta hay gọi gộp là «bản quyền», và nói được mỗi thứ giữ phần nào của sản phẩm.
- Chỉ ra được trong sản phẩm của mình một thứ không bảo hộ được dưới một danh nghĩa nào đó, và nói được vì sao.
- Nói được điều kiện «mới» của một sáng chế hay một kiểu dáng mất đi theo những đường nào.

1 · Ý tưởng không được bảo hộ, còn một giải pháp kỹ thuật cụ thể thì có thể

- Lần sửa luật năm 2025 thêm vào Điều 15 một khoản nói thẳng: ý tưởng, khẩu hiệu, và tên tác phẩm đứng một mình không thuộc phạm vi bảo hộ của quyền tác giả.
- Theo định nghĩa ở Điều 4, thứ được giữ bằng sáng chế là một giải pháp kỹ thuật: một sản phẩm hay một quy trình nhờ quy luật tự nhiên mà giải được một vấn đề đã xác định.
- «Làm một chiếc máy bóc vỏ hạt cà phê không làm vỡ nhân» là một ý tưởng.
- Câu nói điều muốn đạt thì ai cũng nói được; thứ có thể được giữ là cách làm cụ thể tới mức người trong nghề làm theo được. -->
- Mặt thứ nhất: bạn không giữ được một ý tưởng bằng cách nói nó ra trước, hay viết nó vào một văn bản có đóng dấu.

2 · Năm thứ hay bị gọi gộp là «bản quyền» bảo hộ năm phần khác nhau của sản phẩm

- Người ta hay gọi gần như mọi thứ là «bản quyền».
- Sáng chế giữ cách giải một vấn đề kỹ thuật
- Kiểu dáng công nghiệp giữ cái vẻ ngoài người ta nhìn thấy
- Nhãn hiệu giữ cái để người mua nhận ra hàng của ai
- Bí mật kinh doanh giữ thông tin mà bạn không cho ai biết
- Quyền tác giả giữ tác phẩm

3 · Điều kiện «mới» nghĩa là chưa bị công khai ở bất cứ đâu, kể cả do chính bạn công khai

- Cả sáng chế và kiểu dáng công nghiệp đều cần tính mới (novelty).
- «Bất kỳ hình thức nào» nghĩa là không chỉ bài báo hay tài liệu in.
- «Ở trong nước hoặc ở nước ngoài» nghĩa là tính mới được xét với cả thế giới.
- Và luật không phân biệt ai là người công khai.
- Có một chỗ luật nói rõ là chưa tính là bộc lộ: chỉ một số người có hạn được biết, và những người đó có nghĩa vụ giữ bí mật.
- Luật Việt Nam cũng có một vài ngoại lệ hẹp, ở Điều 60 và Điều 65: trong một số trường hợp nhất định, việc đã công bố không làm mất tính mới...

4 · Có những thứ luật nói thẳng là không bảo hộ dưới danh nghĩa sáng chế, kiểu dáng hay nhãn hiệu

- Điều 59 liệt kê bảy nhóm không được bảo hộ với danh nghĩa sáng chế.
- Một lý thuyết khoa học hay một phương pháp toán học
- Một quy tắc, kế hoạch hay phương pháp để làm việc trí óc, chơi trò chơi, hay kinh doanh
- Một cách thể hiện thông tin
- Một giải pháp chỉ mang tính thẩm mỹ
- Phương pháp phòng bệnh, chẩn đoán và chữa bệnh

Bảng tổng hợp

Bảng tổng hợp năm thứ hay bị gọi gộp là bản quyền

Loại quyền	Giữ phần nào	Điều kiện chính	Không giữ được, ví dụ
Sáng chế (hoặc giải pháp hữu ích)	cách giải một vấn đề kỹ thuật	mới, có trình độ sáng tạo, áp dụng công nghiệp được (giải pháp hữu ích: mới, không phải hiểu biết thông thường, áp dụng công nghiệp được)	một ý tưởng, một cách tính giá, một chương trình máy tính, một thứ chỉ đẹp
Kiểu dáng công nghiệp	hình dáng bên ngoài nhìn thấy khi dùng	mới, sáng tạo, làm mẫu cho hàng loạt được	hình dáng do kỹ thuật bắt buộc, chi tiết bên trong không nhìn thấy khi dùng

Bảng tổng hợp

Bảng tổng hợp năm thứ hay bị gọi gộp là bản quyền tiếp

Loại quyền	Giữ phần nào	Điều kiện chính	Không giữ được, ví dụ
Nhãn hiệu	dấu hiệu để người mua phân biệt	có khả năng phân biệt	hình dạng vốn có của hàng hoá, hình dạng do kỹ thuật bắt buộc
Bí mật kinh doanh	thông tin bạn giữ kín	không phải hiểu biết thông thường, tạo lợi thế, được giữ kín bằng biện pháp cần thiết	thông tin đã lộ ra ngoài, thông tin không giữ kín
Quyền tác giả	cách thể hiện của một tác phẩm	do tác giả tự tạo ra, không sao chép	ý tưởng, khẩu hiệu, quy trình, nguyên lý, số liệu

Phần giá trị nhất của bài

Chỗ người ta hay làm sai

- **Gọi gộp mọi thứ là «bản quyền», rồi tưởng một lần đăng ký giữ được hết**

  Cách tránh là luôn gọi đúng tên loại quyền, và với mỗi phần quan trọng của sản phẩm, ghi rõ nó đang được giữ bằng loại nào hay chưa được giữ.

- **Đi tìm cách giữ một ý tưởng**

  Cách tránh là dồn sức làm ra giải pháp cụ thể, và giữ kín nó cho tới khi đã hỏi người làm nghề.

- **Tưởng thứ gì đẹp, hoặc thứ gì mình làm ra trước, thì tự nhiên được bảo hộ**

  Cách tránh là phân biệt rõ loại quyền nào tự có, loại nào phải đăng ký, và hỏi người làm nghề trước khi đưa một hình dáng mới ra ngoài.

Ví dụ để khái niệm sáng ra

Ví dụ minh hoạ

- Năm 1999, hình khối lập phương của trò chơi Rubik được đăng ký làm nhãn hiệu ba chiều ở Liên minh châu Âu, cho nhóm hàng đồ chơi xếp hình ba chiều.
- Ngày 10 tháng 11 năm 2016, Toà án Công lý Liên minh châu Âu, trong vụ C-30/15 P, huỷ quyết định giữ nhãn hiệu đó.

Điều rút ra: một chức năng kỹ thuật được giữ bằng sáng chế trong thời hạn có giới hạn, không giữ mãi bằng cách đăng ký hình dạng.

Đây là một ca thật ở châu Âu, có thông cáo công khai của toà án, bạn tra lại được. Luật mỗi nơi một khác, ca này chỉ để làm sáng nguyên lý ở mục 4.

Bài tập tự chấm

Thử nhìn lại việc của mình

- [ ] Lấy một sản phẩm nhóm bạn đang phát triển.
- [ ] Ghi ra năm thứ trong sản phẩm mà nhóm bạn coi là đáng giữ.
- [ ] Với mỗi thứ, ghi ba cột: nó là ý tưởng hay giải pháp cụ thể; nếu giữ được thì bằng loại quyền nào, theo bảng tổng hợp…
- [ ] Chọn ra ít nhất một thứ không giữ được bằng loại quyền mà nhóm đang nghĩ tới, và viết một câu nói vì sao.
- [ ] Cuối cùng ghi lại: trong năm thứ đó, thứ nào đã từng được đưa cho người ngoài nhóm xem.

Cách tự chấm và lời giải mẫu nằm trong bài trên trang web.

m.school

Đọc trọn bài và làm bài tập tại

mschool.meslab.org/lop/KT-06/bai-02.html

m.school by MES LAB · học không mất phí, không cần đăng nhập